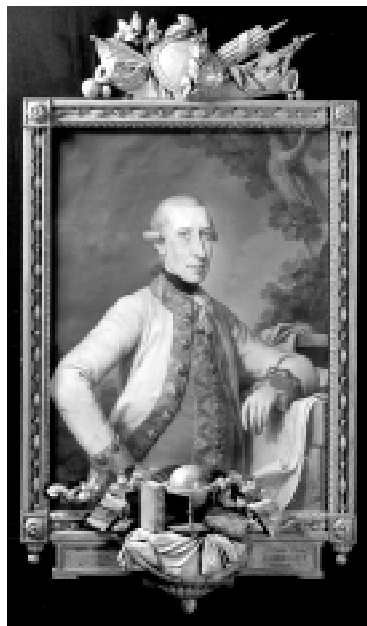

PRVNÍ ŘEDITEL A POČÁTKY SJEDNOCENÉ UNIVERSITNÍ KNIHOVNY 1777–1780

Ludmila Kubátová
Národní knihovna ČR

Než se začneme zabývat činností Františka Josefa hraběte Kinského z Vchynic a Tetova jakožto iniciátora sjednocení pražských univerzitních knihoven a prvního ředitele, je třeba alespoň stručně zmínit jeho základní životopisná data a další oblasti jeho činnosti.

Byl synem významného státního úředníka Františka Ferdinanda hraběte Kinského z chlumecké větve rodu a jeho druhé manželky mark.

Augustiny hraběnky Palffyové. Narodil se 6. prosince 1739 v Praze do velmi početné rodiny. Již jako mladíček byl žákem Tereziánské vojenské akademie ve Vídni, jejíž vliv výrazně poznamenal celý jeho další život. Univerzitu však navštěvoval v Praze, kde se věnoval především studiu matematiky u prof. Tesánka (1728-1788). Avšak jeho zájmy byly širší. Kromě matematiky a přírodních věd (nerostopisu) se obracel též ke studiu filozofie a díky svým jazykovým znalostem – uměl německy, latinsky, francouzsky, italsky, řecky a česky – věnoval mnoho času i literatuře. Jeho rozsáhlé humanisticko-encyklopedické znalosti vyvolaly později jeho široký a hluboký zájem o různé obory i snahy reformovat vysokoškolská studia a povznést v Čechách rozvoj vědy a vzdělání.¹⁾

Na přání rodičů se stal úředníkem u apelačního soudu. Avšak suchá a jednotvárná úřednická dráha jej nelákala a neuspokojovala. Proto v roce 1759 během sedmileté války (1756-1763) vstoupil jako dobrovolník do vojenského jezdeckého pluku, v němž byl jeho starší bratr plukovníkem. Vojenské povolání se mu zalíbilo a snažil se vyniknout. Z pověření Marie Terezie navštěvoval vojenskou akademii ve Stuttgartu, aby zde načerpal nové moderní poznatky a zkušenosti z vojenské vědy a techniky, které by bylo možno zavést později v rakouské armádě. Svůj pedagogický zájem o vojenské školství rozhojnil návštěvou různých vojenských vychovatelských ústavů v cizině a využil jej později jako ředitel vojenské akademie ve

Vídni.²⁾ Získané pedagogické poznatky uplatnil i v návrzích na reformu výuky i zařízení pražské univerzity.

Ve druhé polovině sedmdesátých let 18. století se Kinský zabýval myšlenkou na zlepšení pověsti a stavu pražské univerzity. Dovídáme se o tom z nedokončeného a nedatovaného konceptu dopisu císařovně Marii Terezii.³⁾ Zmiňuje se v něm, že již před dvěma lety po návratu ze Stuttgartu poslal císařovně zprávu o pražské univerzitě, aby byla „řádne informována a nejen z různých řečí“. V dalším neúplném konceptu⁴⁾ uvádí, že špatnou situaci pražské univerzity zapříčiňuje především nedostatek materiálního zajištění a z toho plynoucí nemožnost zajistit potřebné moderní změny, opravy apod. v budově Karolina i patřičné a řádné zaplacení profesorů. Důsledkem je nedostatečný počet profesorů, nedostatek poslucháren a řádné výuky. Navrhuje, aby univerzitě byla dána větší samostatnost, aby mohla volněji nakládat s úroky ze svého kapitálu a finančními prostředky vůbec. Píše, že na situaci upozorňoval i studijní dvorskou komisi, která by měla k požadavkům pražské univerzity přihlížet. Kdyby byl dostatek finančních prostředků, vrátila by se dřívější sláva a vědecká vážnost pražské univerzity. Navrhuje, aby se lépe rozdělily učební obory mezi profesory a aby profesory byli jmenováni i duchovní, kteří by nemuseli dostávat plný plat, protože by měli svou penzi. Tím by se ušetřilo a takto získané peníze by se mohly použít na rozvoj experimentální fyziky a přírodovědy. Dále doporučuje, aby pražská univerzita přesídlila z Karolina do budovy Klementina, kde by byl dostatek prostoru pro zřízení potřebných poslucháren i pro umístění inženýrské školy a nebylo by třeba tolik oprav. Navrhuje přidělit prostředky z exjezuitského fondu,⁵⁾ aby bylo možno zajistit náležitě pomůcky pro výuku technických věd, zejména experimentální fyziky, a pořídit odpovídající knihovnu pro výuku fyziky, dotovat hvězdárnu a astronomii. Nevíme, zda tyto koncepty byly dopsány a skutečně expedovány a originály nakonec doručeny císařovně. Zdá se však, že byly, neboť v Klementinu byly zřízeny některé posluchárny univerzity a i univerzitní knihovna byla z Karolina přestěhována do prostornějšího Klementina.

Kinský usiloval též o zřízení přírodopisného kabinetu; proto v prosinci 1775 žádal studijní dvorskou komisi ve Vídni o přidělení 600 zlatých ze studijního fondu na jeho zřízení a na přístavbu pro něj vhodných místností v Karolinu.⁶⁾ Aby se ušetřily peníze, rozhodla Marie Terezie zřídit přírodopisný kabinet ve třech místnostech na Hradě. Zdá se však, že řešení schválené císařovnou se žadateli nezdálo vhodné, proto v roce 1776⁷⁾ podal nový návrh na jeho umístění do uvolněných prostor Klementina.

Realizován byl též Kinského návrh na zřízení posluchárny pro inženýrskou školu. Dne 6. února 1777⁸⁾ nařizuje dvorní kancelář guberniálnímu radovi baronu Kolowratovi, aby se v této věci spojil s hrabětem Kinským. Posluchárna měla být dostatečně velká, aby se v ní mohly umístit modely, a vybudována v co nejkratším čase, „neboť profesor Herget vyučuje v současnosti ve svém bytě“. A již v červenci oznamuje profesor Herget (1741-1800) Kinskému, že odevzdal nákresy a plány pro úpravu nové posluchárny.⁹⁾

Svůj zájem o univerzitu neztratil Kinský ani později. Ani nemohl, neboť byl úředně žádán, aby se k problémům univerzity vyjadřoval i nadále. V dubnu 1779 jej předseda studijní komise hrabě Věžník žádal, aby mu sdělil svůj názor na plán studijní komise nejen na financování knihovny, ale i astronomického pracoviště v Klementinu, muzeí matematického a přírodopisného, klementinského kolegia a teologické a filozofické fakulty. Měl se vyjádřit i k platům jednotlivých univerzitních profesorů a zaměstnanců jmenovaných institucí, jejichž jména s akademickými hodnotami a návrhem platů jsou uvedena v příloze dokumentu.¹⁰⁾

Nedostatek dochovaných pramenů nedovoluje stanovit zcela jednoznačně, zda zájem Kinského o osudy univerzity, o rozvoj české vědy, o univerzitní knihovnu, přírodopisný kabinet a podobné problémy pramenily z Kinského naturelu vzdělance, který si uvědomoval nutnost rozvoje vědy, nebo zda to byl zájem vojáka, který po katastrofálních porážkách rakouské armády pochopil, že bez vzdělaných, odborně vyškolených velitelů, řádné výstroje a vybavení moderní technikou nelze čelit nepřátelským útokům, či touha českého patriota povznést český národ, ovšem v rámci Rakouska, k vyšším metám vzdělání a tím i duchovnímu, ekonomickému, sociálnímu i hmotnému rozvoji. Podle Kinského korespondence uložené v Archivu Národní knihovny ČR se zdá, že v osobě Kinského se spojily všechny tyto pohnutky, že to byl vzdělanec, který si uvědomoval smutný stav vzdělanosti či spíše nevzdělanosti obyvatelstva (teprve několik let byla zavedena v Čechách povinná školní docházka¹¹⁾ a z toho plynoucích následků: vzrůstu kriminálních živlů, žebráků a „bezdomovců“. Jako vojenský odborník z povolání a voják „tělem i duší“, který z pověření císařovny procestoval část Evropy, aby zjistil stav vojenského školství a vojenství vůbec, ale i jako voják, který zažil krvavé porážky rakouských armád, si uvědomoval, že je třeba změnit vojenskou taktiku, budovat pevnosti a opevnění, což ovšem bez vysokoškolsky vzdělaných odborníků nebylo možné. Proto navrhoval a staral se o zřízení kadetní školy pro nižší důstojníky i zavedení vysokoškolského studia experimentální fyziky, kde by v odpovídající posluchárně bylo možno provádět na modelech potřebné pokusy. Uvědomoval si, že pro uskutečnění těchto cílů je třeba nejen náležitě vybavené školství, univerzita a odborné školy, ale i odborně fundovaný profesorský sbor, který by byl patřičně finančně oceněn, a bohatá knihovna, vybavená potřebným personálem i dostatečnými financemi, která by sloužila výuce a i vzdělávání širší veřejnosti, „aby se napomohlo růstu patriotických snah a rozvoji věd, jak je prosazuje c.k. studijní komise i v Čechách“.¹²⁾

Otázkami a myšlenkami na zlepšení současného stavu vědy a vojenství se zabýval, když ve vojenském ležení měl čas přemýšlet o různých věcech, jak píše ve svém dopise císařovně. „Cítím jako svou povinnost využít volné hodiny, které mi jako ostatním zbývají při plnění služebních povinností a přemýšlet o otázkách, které by byly hodny přízně Vaší Milosti a odpovídaly by Vaší mateřské starostlivosti a péči o poddané Vašich zemí“. Reformátor-

ské myšlenky na zlepšení vojenského školství konkrétně zformuloval již koncem roku 1777 v návrhu zasláném Marii Terezii,¹³ totiž zřídit nižší vojenskou školu pro 32 kadetů v Praze, „aby se občané vzdělávali, bystřil se jejich rozum a rozvíjely se jejich schopnosti“. Každý regiment sídlící v Čechách měl vyslat 2 dobrovolníky, kteří by se v Praze školili a rozvíjel se zde jejich talent. Aby se ušetřily náklady na udržování kadetní školy, měli být žáci umístěni v některých kasárnách v Praze, nejlépe granátníků, tam ubytováni v jedné společné místnosti, aby se jejich zájem a pozornost nerozptylovaly. Kadeti měli prodělavat normální vojenský výcvik a navíc absolvovat speciální školení. Po absolvování se měli vrátit zpět ke svým útvarům a tam nastoupit jako adjunkti nebo písaři. Pokud by byli schopní, měli zastávat i místa sekretářů a nižších důstojníků, eventuálně pokračovat ve studiu na vysoké škole. Pro výuku vojenských inženýrů měl být jmenován profesor Herget. Aby se ušetřily náklady na provoz kadetního učiliště, neboť státní pokladna zela prázdnotou, měl se pro psaní a rýsování využít papír, do něhož byly zabaleny patrony, ostatní psací potřeby si měli kadeti hradit z vlastních prostředků. Výučování mělo „vedle školní disciplíny položit i základy morálních principů“. Avšak ani služební povinnosti se neměly zanedbávat. Dvakrát v měsíci měli kadeti držet stráž. Hlavně se však měli učit a vzdělávat se i ve volném čase. Neměli se věnovat „bezduché zábavě... ale zušlechťovat srdce“ četbou dobré literatury, zejména životopisů velkých a významných mužů. Výuka měla trvat tři roky. Kinského návrh na vybudování kadetní školy v Praze se nerealizoval, ale posloužil k rozvoji vojenské akademie v Novém Městě u Vídně, kde se stal hrabě Kinský v roce 1778 ředitelem a v roce 1785 byl císařem jmenován jejím vrchním ředitelem a polním maršálkem. O tři roky později se účastnil války s Turky jako doprovod arcivévodě Františka. Další vojenskou hodnost získal v roce 1794, kdy byl císařem jmenován polním zbrojmistrem.

Hrabě Kinský však nebyl jen úspěšný voják a výborný vojenský pedagog, ale i ušlechtilý člověk, který si vážil šlechtěného srdce víc než povrchní vzdělanosti. Proto se ho niterně dotýkala i neutěšená sociální situace v zemi. Tento zájem byl podněten již na jeho studijních cestách setkáním s velkým pedagogem Janem Jindřichem Pestalozzim (1746–1827), který se zabýval sociální problematikou. Již v roce 1766 se snažil Kinský opatřit peníze na financování domu pro výchovu chudých dětí, který byl zřízen dekretem v roce 1763. Stát uložil kapitál 8000 zlatých, z jehož úroků se měl dům financovat. Bylo v něm umístěno 80 dětí. V době epidemií a velkého hladu byl však provoz nákladný a protože ani Kinský, ani Vincenc Waldstein, s nímž se o dům staral, neměli dostatek vlastních peněz, požádali Marii Terezii o poskytnutí podpory.¹⁴

V sedmdesátých letech bylo v Praze a jiných větších městech v Čechách množství žebráků, pobudů a lidí bez práce, kteří strádali, ale zároveň obtěžovali občany a ohrožovali jejich bezpečnost. Tato tíživá sociální situace v Praze i v celých Čechách i nové myšlenky sociálního citění při-

měly Kinského vypracovat návrh na řešení sociálních problémů v Praze. Dne 11. listopadu 1777 jej jako „český patriot, který miloval Prahu“ – jak píše – předložil Marii Terezii.¹⁵ Navrhoval v něm rozdělit žebráky, kteří stojí v Praze na mostech, před kostely a na jiných místech, do tří skupin: na ty, kteří jsou nemocní a staří a nemohou proto pracovat, na ty, kteří ztratili práci a nemohou ji znovu získat, a na lenochy-vagabundy, kteří jsou bez práce proto, že se jim nechce pracovat, živí se zlodějnou, způsobují výtržnictví a najímají si dokonce i chudé děti, aby pro ně žebraly a kradly. Jako řešení navrhoval zřídit pro nemocné a staré občany, kteří nemohou již pracovat, ústav-špitál, v němž by byli ubytováni a v němž by o ně bylo postaráno. Provoz ústavu by se částečně hradil z peněz získaných tak, že na mostech, před kostely a tam, kde se dřív žebralo, by byly umístěny zapečetěné pokladničky. Zbývající peníze by se rozdělily chudým dětem a rodinám, které pečovaly o nemocné. Děti žebráků měly být umístěny ve speciální škole, kde by se vedle základních předmětů učily i praktickým dovednostem, které by pak mohly využít při získávání zaměstnání.

Druhou skupinu žebráků, totiž ty, kteří ztratili práci a chtěli pracovat, navrhoval využít při práci na budování silnic. Již od čtyřicátých let 18. století se začalo v Rakousku s jejich systematickou výstavbou, a to jak pro dálkovou dopravu, tak i pro vojenské účely.¹⁶ Zdatnější žebráky by bylo možno zaměstnat též při budování opevnění měst a při stavbách pevností, které se začaly koncem sedmdesátých let stavět ve východních a severovýchodních Čechách.

Třetí skupinu tuláků-vagabundů a osob štítících se práce navrhoval Kinský rozptýlit – aby se netvořily gangy a zločinecké tlupy – tak, že nezaměstnaní cizinci by byli odesláni do domovských států a mimopražští do domovských obcí, případně na domovská panství. Zbývající, jichž by v Praze nebylo mnoho, se měli starat o úklid města apod., a to v zimě za chléb v hodnotě 4 krejcarů a odměnu 2 krejcarey denně. Dále navrhoval, aby vrchnosti měly právo zadržovat na svém teritoriu vandráky a na 6 měsíců je zaměstnat za chléb a 4 krejcarey mzdy na den. Kinský se domníval, že na mnoha panstvích v důsledku úpravy robotních povinností¹⁷ je nedostatek pracovních sil a zaměstnat tuláky by řešilo oba problémy – totiž likvidaci nezaměstnanosti a prosperitu hospodářství na mnoha českých panstvích. Vrchnosti však měly mít povinnost ohlásit tuláky jejich domovské vrchnosti a cizince krajskému úřadu. Kinský byl přesvědčen, že „zločinnost a zločinecké gangy existují jen tam, kde se to trpí“.¹⁸ Kinský si uvědomoval nemalé finanční náklady na realizaci svého návrhu, a proto jistě nebyl překvapen, když se neuskutečnil.

Mnohem lépe dopadl Kinského další návrh, který vypracoval na konci roku 1776 nebo v prvních dnech ledna následujícího roku a předložil císařovně. Totiž návrh na sjednocení pražských univerzitních knihoven, které by tak mohly lépe a efektivněji sloužit odborníkům a též širší veřejnosti, a tím by se umožnilo hlubší vzdělání mnoha občanům. Píše v něm:

„...zabýval jsem se myšlenkou vytvořit u pražské university významnou instituci, v níž by se sloučily Karolinská a Klementinská knihovna a knihovny zrušených jezuitských klášterů“,¹⁹⁾ které se po zrušení jezuitského řádu v roce 1773²⁰⁾ svázely do Prahy.²¹⁾ K tomuto komplexu knihoven se měla „připojit Majorátní knihovna Kinských, uložená na statku Metzen v Rakousích, aby sloužila vědě“. Cena knihovny Kinských byla odhadnuta na 45 000 zl. Zároveň navrhoval i praktické zajištění finančních nákladů na stěhování a ukládání knih. Píše:

„... tímto trojím spojením vznikne mnoho duplikátů. Mohlo by se výtěžku z jejich prodeje využít na zaplacení nákladů spojených se sjednocením knihoven a zbývající kapitál by se mohl použít na nákup nových knih“. Aby se nějakým způsobem začalo, navrhl, „aby se duplikáty z jezuitských knihoven, které jsou většinou bezcenné a prodávají se na váhu jako starý papír, ač jsou mezi nimi některé, které mají určitou cenu, sepsaly. Ale protože jeden člověk, knihovník Klementinské knihovny, nemůže takové množství zkatalogizovat sám, navrhuji, aby z každého kláštera byli vybráni dva duchovní, kteří by pracovali pod dohledem knihovníků spojených knihoven Charuela a Mendeho a sepisovali duplikáty, které by se mohly podle výběru kupujícího i výhodně zpeněžit“. K urychlení prodeje navrhl, „aby kupující, ať soukromé osoby, kláštery nebo knihkupci, složili kauci, a pokud by nakoupili knihy za více než 100 zl, měla jim být stanovena poloviční cena“. Protože v této době byl eminentní zájem státních úřadů o rozvoj normálních škol, měla jim být při nákupu knih dána přednost. Z peněz získaných prodejem duplikátů se měly uhradit též náklady na zaplacení transportu knihovny Kinských z Rakous.

Dvorské úřady zvážily Kinského návrh a předložily jej velmi brzy císařovně, která dekretem z 25. ledna 1777²²⁾ nařídila spojit univerzitní knihovnu v Karolinu s jezuitskými knihovnami včetně Klementinské a s Majorátní knihovnou Kinských. Téhož dne bylo o této záležitosti vyrozuměno i české gubernium s pokynem, jak se má naložit s duplikáty, a s upozorněním, že generál hrabě Kinský je pověřen, aby zajistil v praxi vlastní realizaci spojení knihoven, které sám navrhl, a s oznámením, že byl ustanoven ředitelem spojených knihoven. Dne 6. února 1777 píše purkrabí kníže Fürstenberg generálu Kinskému, že byl schválen i jeho návrh na řešení otázky duplikátů, a ukládá mu, aby zajistil provedení prodeje.²³⁾ Dále mu oznamuje, že vrchní dohled na knihovní záležitosti nebude nadále vykonávat vídeňská dvorní studijní komise, ale komise pro univerzitu a normální školy u českého gubernia. Neznamenalo to však, že se spojení knihoven v praxi skutečně okamžitě. Situaci komplikovala skutečnost, že univerzitní knihovna byla uložena v Karolinu a neměla prostředky na přestěhování a ani jezuitské knihovny nebyly ještě všechny svezeny do Klementina. Aby se situace řešila, bylo nutno dohodnout nejen finanční stránku spojení, ale i prostorové dispozice a řadu dalších otázek.

Proto, zřejmě z podnětu studijní komise, byla na 14. března 1777 svolána porada, na níž se měly projednat všechny důležité otázky spojené s problémy sjednocení

knihoven a stanovit závazné postupy do budoucnosti. Účastnili se jí za studijní komisi hrabě Věžník, za vedení knihovny generál polní maršál hrabě Kinský, za univerzitu Vilém Běšín z Běšína, ředitel právnické fakulty, P. Stepling, ředitel matematické a fyzikální fakulty, a výkonní knihovníci P. Charuel, knihovník spojených klementinských knihoven, a Samuel Mende, knihovník univerzitní knihovny. Úvodem jednání byl přečten dekret Marie Terezie z 25. ledna 1777 i s prováděcím dekretem ze 6. února. Po delším jednání dospěli přítomní k závaznému usnesení, které zapsal hrabě Věžník. Bylo stanoveno, že vzhledem k velkému množství duplikátů v jezuitských knihovnách budou provádět soupis pod vedením knihovníků duchovní vybraní po dvou z každého zrušeného jezuitského kláštera, kteří budou katalogy denně odevzdávat knihovníkům. Do katalogů se měla zapisovat i cena knih, aby si zájemci mohli předem vybrat knihy podle svých finančních možností. Peníze získané z prodeje měly být uloženy na úrok ne menší než 4 %. I kauce se měly uložit na tříprocentní úrok. V dalších 13 bodech se konstatovalo, že 1) „i z některých jezuitských kolejí a rezidencí nebyly ještě knihy odevzdány, a to z Českého Krumlova, Chomutova, Litoměřic, Chebu, Bohosudova, Opařan, Košumberka, Svaté Hory, Jeníkova, Tuchoměřic a Staré Boleslavi“. Proto byl hrabě Kinský pověřen dohodnout s nejvyšším purkrabím vydání příslušných nařízení, aby byly knihy řádně zabaleny a dopraveny do Prahy. Charuel měl doprovodu určit, kam se mají knihy uložit. 2) Bylo stanoveno, „že Karolinská knihovna má být urychleně převezena do budovy Klementina, aby alespoň jedna knihovna mohla sloužit veřejnosti“. 3) Novou, spojenou knihovnu měli spravovat dva knihovníci. Charuelovi byly přiděleny humanitní, filozofické, teologické a historicko-náboženské knihy, Mendemu knihy světské historie, právnické a medicínské. 4) Protože správa tak rozsáhlé knihovny vyžaduje velkou námahu a rozsáhlé vědomosti a znalosti, navrhli přítomní, aby knihovníci dostávali plat rovnající se platu univerzitních profesorů, a to ročně 500 zl, respektive 800 zl. Dále, že každý knihovník má mít pomocníka, který by předkládal knihy čtenářům, uklízel je a staral se o čistotu v knihovně. Plat pomocníka měl odpovídat platu univerzitního správce kabinetu. 5) Knihovník univerzity Mende měl dostávat část platu 375 zl z prostředků univerzity, Charuelovi, který dostával penzi 300 zl, měl být doplatek hrazen z úroků z kapitálu Klementinské knihovny a zbytek 85 zl z úroků z kapitálu, který věnovali na rozvoj vědy králové Ferdinand I. a Matyáš. Podobně měl být uhrazen i plat 240 zl pro oba pomocníky. Na nákup knih se mělo přispívat z položky 2000 zl, které Marie Terezie přidělila univerzitě na platy univerzitních profesorů. 6) Náklady na převoz Majorátní knihovny Kinských i odměna oběma mnichům, kteří budou knihy vykládat v Praze, se měly hradit z úroků univerzitního kapitálu. 7) Konstatovalo se, že již 20. ledna 1770 rozhodla Marie Terezie, že se ze státní pokladny bude poskytovat na nákup právnických a medicínských knih pro pražskou univerzitu 300 zl ročně. Na nákup filozofickou a teologickou fakultu byly určeny úroky z kapitálu 4130 zl zapsaných na panství Chlumec a úroky

z kapitálu získaného z prodeje duplikátů. Body 8, 9, 10, 11 a 12 se zabývaly otázkami duplikátů a ztotožňovaly se s návrhem Kinského. Navíc se uvádělo, že peníze získané za prodej duplikátů se měly odevzdávat do pokladny univerzity a pokladník měl vystavit kvitanci. O všech peněžních záležitostech měl být hrabě Kinský informován. V bodě 9 se upozorňovalo, že do sjednocené knihovny v Praze měly být z rozhodnutí Marie Terezie odevzdány duplikáty z vídeňské dvorní knihovny a i jejich případným prodejem se měly získat tolik potřebné finance.

O tři dny později (17. 3. 1777) svolal Kinský další schůzku s řediteli fakult, aby projednal otázku rozdělení prostor Klementina a určily se místnosti pro knihovnu, zařízení místností a zajistila se údržba Klementina. Kinský předložil návrh místnosti pro knihovnu, s nímž profesori souhlasili. Knihovně byly postoupeny k užívání místnosti seminárního křídla v I. patře do Platnéřské ulice. Dále jí byly přiděleny místnosti nad Zrcadlovou kaplí a nad částí refektáře, ležící proti kostelu sv. Klimenta.²⁴⁾ K těmto prostorům se později přičlenily další. Otázku financování údržby klementinské budovy rozhodlo shromáždění předložit dvorským úřadům. S návrhem Kinského na přidělení posluchárny pro ing. Hergeta všichni přítomní souhlasili a rozhodli, že se pro ni použije polovina refektáře a přilehlá chodba. Bez námitek prošel i Kinského návrh na místnosti pro přírodopisný kabinet a jeho depozitáře, pro posluchárnu chemie a historie přírodních věd, kde by se mohly konat schůzky kolegia, na místnosti pro posluchárnu kamerálních věd a pro medicínu. Dále se shromáždění dohodli vyrozumět o těchto rozhodnutích stavitele Schmida, aby co nejrychleji vypracoval plány na stavební úpravy místností a mohlo se začít s úpravami.

V prvních týdnech své činnosti se Kinský věnoval především budově a přípravám prostor pro uložení knih. Úpravy a zařizování místností pro knihovnu se prováděly průběžně podle dohodnutých a schválených termínů. Tak v srpnu byly propláceny truhlářské práce. I ve druhé polovině roku a v dalším roce se ještě pracovalo na úpravě vnitřních prostor. Bylo totiž nutno provádět nejen zednické práce a malování, ale i postavení regálů a polic, zabezpečení dveří a vybavení čítárny a pracovních místností.

Činnost ředitele Kinského byla v dalších týdnech a měsících průběžně zaměřena na dokončení svozu jezuitských knihoven.²⁵⁾ Ačkoliv již v roce 1776 nařídila dvorská kancelář studijní komisi, že zbývající knihy zrušených klášterů mají být urychleně převezeny do klementinské univerzitní knihovny, zbývalo stále ještě mnoho klášterů, z nichž knihy nebyly odevzdány. Tak v lednu a únoru 1777²⁶⁾ se jednalo o jezuitské knihovně v Hradci Králové. V březnu požádal Kinský nejvyššího purkrabího, aby nařídil co nejrychlejší převoz všech dosud neodevzdaných klášterních knihoven zrušeného jezuitského řádu do univerzitní knihovny. V březnu bylo v tomto smyslu vydáno nařízení. Měl být zajištěn řádný převoz zbývajících jezuitských knihoven, knihy řádně zabaleny, neměly se převážet v dešti a bedny s knihami neměly být zatloukány hřebíky, aby se knihy nepoškodily. V květnu se zařizoval převoz knih z knihoven v Jičíně a Kutné Hoře,²⁷⁾ dále se jednalo o hebrejském ru-

kopisu z knihovny v Chebu,²⁸⁾ v červnu o knihovnách ze Svate Hory a Staré Boleslavi.²⁹⁾ V červnu vydala dvorská kancelář dekret o urychleném převozu jezuitských knihoven a zároveň nařídila místním komisařům, aby neprodleně zabalili dosud neodevzdané knihy a zaslali je do Prahy, kde bude zaplacen jejich transport, aby tím „v žádném případě nebyli zatěžováni poddaní robotou“. Sporné otázky měl řešit nejvyšší purkrabí.³⁰⁾ Ovšem převzetí jezuitských knihoven neznamenovalo pro Kinského jen dohled nad přestěhováním, ale přinášelo celou řadu problémů, které bylo třeba okamžitě řešit. Jestliže se o vlastní převoz a převzetí knih staral knihovník Charuel, ostatní záležitosti byly ponechány Kinskému. Např. v Jičíně si profesori vzali z klášterní knihovny krásné edice klasiků, které patřily do univerzitní knihovny, podobně se zachoval i baron Eichelberg, který si vybral z jičínské knihovny neznámé množství knih. Také v Jindřichově Hradci si odnesli profesori nejlepší edice, v Krumlově si níže Schwarzenberg vzal z knihovny vzácné knihy, které dříve daroval jezuitům. Podobně chyběly knihy i v knihovně v Chebu a jinde. Ředitel knihovny se musel postarat, aby byly knihy vráceny. Kinský sám ovšem neměl právo vymáhat vypůjčené a vybrané knihy, musel věci prodávát a vymáhat prostřednictvím nejvyššího purkrabího,³¹⁾ což bylo zdlouhavé a časově náročné. Ač bylo vydáno několik nařízení o urychlení a dokončení odevzdávání jezuitských knihoven, jejich skutečný převoz se stále protažoval.

I když hlavní práce se svozem a uložením klášterních jezuitských knihoven zajišťoval bývalý klementinský knihovník Charuel, organizační záležitosti, nutná jednání a písemná agenda zůstávaly nadále v kompetenci ředitele. Ten se však musel starat nejen o převzetí a uložení knih, ale i o zajištění a finanční zabezpečení svozů a o chod celé knihovny. Proto se snažil získat potřebné finanční prostředky nejen z prodeje duplikátů, ale i z finančních zdrojů, z nichž byly klášterní knihovny financovány před zrušením. Byly to především úroky, jež plynuly jednotlivým knihovnám z uloženého kapitálu, který jim darovali nebo odkázali různí dárci a příznivci.

Kinský se krátce po nástupu do funkce ředitele pokusil zmapovat situaci a zjistit, jak získat peníze. Již 15. března 1777³²⁾ oznamuje totiž Kinský nejvyššímu purkrabímu, že se dověděl, že u exjezuitského kolegia v Klementinu byl pro knihovnu určen kapitál 4400 zl a u profesního domu na Malé Straně 1000 zl a že dosud nebyly z tohoto kapitálu proplaceny úroky. Proto žádal, aby tento fond byl přidělen knihovně a aby z něho byly knihovně poukázány dosud nevyplacené úroky zpětně. Purkrabí zasáhl zřejmě osobně, neboť již příští den účetní exjezuitského fondu sděluje guberniu, že Kinskému mohou být pro knihovnu vyplaceny úroky, a to z kapitálu exjezuitského fondu 400 zl za léta 1774-1776, 45 zl 20 kr za rok 1777, z nadačního fondu 4000 zl za léta 1773-1776 480 zl, z nadačního fondu profesního domu na Malé Straně z kapitálu 1500 zl úroky za léta 1773-1776 210 zl³³⁾. Dne 17. března žádá znovu purkrabího o zakročení ve věci vyplacení úroků z exjezuitského fondu prostřednictvím pokladny fondu.³⁴⁾ V březnu se též Kinský dotazuje purkrabího, zda by

vedle klementinského a malostranského kapitálu nemohl být knihovně přidělen i kapitál z Klatova a Březnice.³⁵⁾ Snažení Kinského mělo brzy úspěšné výsledky. Již 10. dubna 1777 byly pro potřeby knihovny převedeny úroky 375 zl 20 kr z pokladny exjezuitského fondu do univerzitní pokladny. Avšak skutečný převod proti kvitanci byl proveden až koncem května.³⁶⁾ V srpnu pak byl knihovně přidělen i kapitál 1000 zl z klatovské knihovny,³⁷⁾ který údajně patřil klatovské jezuitské knihovně. Avšak po šetření gubernia bylo zjištěno, že hrabě Kolowrat a svobodný pán Skronský věnovali tento obnos nikoliv knihovně, ale klatovskému kolegiu.³⁸⁾ A tak knihovna tento kapitál nezískala, i když peněz v knihovně bylo skutečně zapotřebí. Bylo třeba platit za přestěhování klášterní knihovny z Chebu 40 zl 45 kr, za přestěhování Majorátní knihovny Kinských z Rakous 651 zl 14 kr. V srpnu se zřejmě stěhovala i část knihovny z Karolina, neboť v zářijovém vyúčtování knihovny je i položka 20 zl za její stěhování. Avšak to nebyly jediné výdaje. Za opravy a úpravy klementinských prostor se platilo staviteli Schmidovi 823 zl. Na různá vydání, jako byly odměny adjunktům, kteří pomáhali Charuelovi ukládat a sepisovat knihy (dostávali měsíčně 15 zl), za vázání knih, kancelářské potřeby apod. bylo od dubna do konce srpna vydáno 400 zl. Z peněžních prostředků knihovny se vracel i nemalý kapitál z Březnice baronovi Astfeldovi, a to 1200 zl. Celková vydání knihovny činila od dubna do konce srpna 1777 3157 zl 96 kr. Ale i příjmy knihovny byly v tomto období značné. Za prodej duplikátů získala knihovna 1322 zl 47 kr, úroky dostala proplaceny ve výši 972 zl a z Březnické nadace 1167 zl 70 kr. Zůstalo tedy po zaplacení výloh v pokladně knihovny po uzavření účtů v září 1777 ještě 303 zl 57 kr 20 d.³⁹⁾ Přesto si Kinský stále uvědomoval, že knihovna potřebuje značné finanční sumy i na nákup nových knih. O získání nových knih usiloval Kinský od počátku své činnosti v knihovně. Již krátce po svém jmenování žádal Marii Terezii, „když mu byl svěřen dohled nad knihovnou,” zda by ředitel vídeňského muzea Ekhe nemohl zasílat i exemplář publikací, které vydává, pražské knihovně gratis.⁴⁰⁾ A v listopadu 1777⁴¹⁾ podal Marii Terezii návrh, jak opatřit pro knihovnu levně nové knihy. Navrhl zavést povinné výtisky a poplatek 4 zl při odevzdání disertační práce. Takto získané peníze měly připadnout knihovně na nákup nových knih. Ani tyto Kinského návrhy se však okamžitě nerealizovaly, čekaly na své uvedení do praxe ještě několik let.

Kromě organizačních povinností spojených s financováním a správou knihovny a knižních fondů dohlížel Kinský i na vlastní práci knihovny, i když pravděpodobně formálně, neboť odborní knihovníci Charuel a Mende ji zajišťovali dostatečně. Podílel se jistě i na německém oznámení o otevření univerzitní knihovny pro veřejnost po Všech svatých, které vyšlo tiskem 30. října 1777.

Do pilné práce Kinského v knihovně zasáhlo v červnu 1778 jeho jmenování ředitelem vojenské akademie v Novém Městě u Vídně a mimořádné válečné události. Dne 5. července 1778 vpadlo totiž do severních a severovýchodních Čech pruské vojsko⁴²⁾ a Kinského vojenské zkušenosti a vojenská funkce byly třeba na válečném poli. Kin-

ský zřejmě okamžitě odešel ke své vojenské jednotce, neboť v červenci 1778 předložil Marii Terezii z polního ležení u Jaroměře žádost, „aby jej co nejmilostivěji odvolala z funkce ředitele universitní knihovny a ustanovila někoho jiného”.⁴³⁾ Ačkoliv zřejmě neměl mnoho času – dopis je napsán velmi nečitelně s nervózními škrty a vsuvkami – myslel Kinský i v této situaci na finanční zajištění knihovny a podával v tom směru císařovně doporučení. Ještě v červenci byl Kinský odvolán z funkce ředitele knihovny a jeho nástupcem se stal hrabě Věžník, dosavadní ředitel studijní komise.

Kinský i přes krátké období svého působení v knihovně položil pevné základy pro její další činnost a rozvoj, i když vlastní odbornou knihovnickou práci ovlivnil jen minimálně, což v době svozů a stěhování ani nebylo možné. Zajistil však pro knihovnu dostatečné prostory pro uložení knih, vyříděním a zpeněžením do té doby ničených duplikátů a převedením a zajištěním kapitálu zrušených jezuitských knihoven pro knihovnu získal potřebné peníze na stavební úpravy a opravy, na vybudování a zařízení čítárny, na dokončení svozu jezuitských knihoven, na převoz Majorátní knihovny Kinských a Karolinské knihovny i na celkové financování provozu knihovny v prvních letech její existence. A že nešlo o malé položky, dokládá rozpočet knihovny na rok 1779 pořízený Věžníkem podle předchozího roku, kdy byl ředitelem ještě Kinský. Knihovníci Charuel a Mende dostávali každý 800 zl ročně, knihovní adjunkt Josef Karmášek 500 zl a stejně i druhý adjunkt Leopold Mayer a čtyři sluhové každý po 120 zl ročně, celkem 480 zl. Na nákup nových knih a kompletaci neúplných děl z filozofie a teologie bylo plánováno 400 zl, na otop a osvětlení 160 zl a na různé potřeby 50 zl. Celkový roční rozpočet knihovny činil tak 3690 zl ročně.⁴⁴⁾ I když v celkovém rozpočtu univerzity tvořil rozpočet knihovny jen asi jednu sedminu z 27 004 zl, bylo značně obtížné získat potřebné peníze, protože ze státních peněz nebylo možné vše hradit. Válečné výdaje pohlcovaly totiž většinu státních příjmů. S nedostatkem finančních prostředků zápolí od té doby knihovna vlastně po celou dobu své existence. Že by také dědictví Kinského?

V prvních dvou letech existence se v knihovně soustředovala skoro všechna „odborná” činnost jen na svoz jezuitských knihoven a soupis a prodej duplikátů. Pravděpodobně se knihy ani nepořádaly a netřídily, neboť, jak se dovídáme ze spisů, ukládaly se v pivovaru, a to dosti nepřehledně. Nebylo totiž dost prostoru a ani dostatek personálu na jejich pořádání a případné stavění. Čtenářům v nově upravené a 30. října 1777 otevřené⁴⁵⁾ čítárně pro veřejnost se pravděpodobně předkládaly jen knihy z klementinské knihovny, která se nestěhovala a byla tudíž v relativním pořádku, a snad i z části Karolinské knihovny, která byla již přestěhována. Karolinská knihovna nebyla v polovině roku 1777 přestěhována ještě celá, i když se za její stěhování již částečně platilo. Ještě v listopadu 1780 vídeňská studijní komise uvádí, že „knihy převezené před nedávnem z universitní knihovny do Klementina” nebyly dosud zpřístupněny, „neboť depositáře jsou ještě prázdné a ambity nejsou ještě adaptovány pro stavění

knih".⁴⁶⁾ Nedalo se pomýšlet ani na systematické stavění knih, ani na pořizování seznamů a katalogů, protože chyběl personál, který by to mohl a byl schopen zvládnout. Oba knihovníci i dva knihovní adjunktí měli plné ruce práce s přebíráním knih, kontrolováním seznamů duplikátů, které sepisovali a denně předkládali 4 diurnisté, a ani to se nedařilo zvládat. Ještě v roce 1780 se Mende omlouvá vídeňské studijní komisi, že katalogy dublet nejsou ještě dokončeny, protože pro naléhavé práce se stěhováním nebylo možno je včas odevzdat.⁴⁷⁾ Za této situace nepřicházelo v úvahu ani žádné odborné zpracovávání knih, třídění a pořádání či dokonce inventarizování a katalogizování. Tyto práce čekaly až na nástupce: knihovník Ungar (nastoupil do knihovny 1. září 1780) pokračoval v Kinského koncepci činnosti knihovny a bohatě ji rozhojnil právě o odbornou třídící a zpracovatelskou část.

Avšak i po svém odchodu z funkce ředitele se Kinský nadále zajímal o dění v knihovně. Tak po jmenování nového knihovníka blahopřeje Ungarovi velmi srdečně k jeho zvolení a těší se, „že se knihovna dostala do tak schopných rukou“ a jen ve svém blahopřání lituje, že se Ungar u Kinského nezastavil, „protože by mu byl chtěl říci tolik různých věcí“.⁴⁸⁾ Svě uspokojení s jmenováním Ungara vyslovuje i v dopise svému příteli Zlobickému,⁴⁹⁾ když píše, že ho těší, že za knihovníka pražské univerzitní knihovny byl vybrán právě Ungar. Kdyby se tak nestalo, asi by prý neodevzdal do nové spojené univerzitní knihovny Majorátní knihovnu Kinských.⁵⁰⁾

Avšak i nadřízené úřady se na Kinského nadále obracely v důležitých otázkách týkajících se knihovny. Tak např. vídeňská dvorská kancelář žádala 7. ledna 1780 Kinského⁵¹⁾ jako bývalého ředitele knihovny o vyjádření k požadavku současného ředitele Věžníka o úhradu za práci řemeslníků a umělců na opravách a úpravách knihovny a k nutnosti realizace těchto prací.

Ještě koncem roku 1780 krátce před svou smrtí dala Marie Terezie pokyn, aby se Kinský vyjádřil k protokolu studijní dvorské komise, která projednávala záležitosti univerzitní knihovny v Praze „Resolutio Caesareo Regia! Kunte mit General Kinsky geredet werden“.⁵²⁾

Koncem roku 1780 nebo začátkem roku 1781 odpovídá Kinský dvorské studijní komisi na dotaz ze 7. ledna 1780. Omlouvá nedokončený katalog duplikátů, neboť knih bylo mnohem víc, než se předpokládalo, a v mnoha svazcích bylo svázáno několik děl, takže se knihy musely podrobně prohlížet. Vyjadřuje se také k navrhované položce na otop knihovny a poznamenává, že 150 zl je mnoho a navrhovaných 80 zl málo, proto by se měla výše příspěvku na otop ještě zvážit. Doporučuje, aby se profesorům nepůjčovaly knihy domů ani z univerzitní knihovny ani z knihovny Kinských a aby se z knihovny Kinských nevyřazovaly duplikáty.

Před 11. březnem 1781 píše Kinský obsáhlou odpověď na Věžníkovu žádost, aby se vyjádřil k potřebám knihovny. Doporučuje, aby Věžník zaplatil řemeslníkům za úpravu čítárny. Peníze na zaplacení se mají získat z dosud neproplacených úroků z kapitálu a dále z prodeje duplikátů. Vyjadřuje se k potřebám univerzity, která má

nyní více profesorů, a všímá si i otázky využití knihovny. „Pozoruji“, píše, „že knihovnu ve Vídni, která má mnohem více obyvatel než Praha, navštěvuje méně čtenářů než pražskou“ a při tom má pražská méně prostředků na nákup příruček a slovníků, a podotýká, že před třemi roky navrhl, aby pražští knihovníci měli plat jako univerzitní profesori. Závěrem připomíná, že se nemůže vyjádřit k navrhovaným stavebním úpravám, protože nemá potřebné plány a bližší informace.

I Ungar po svém nastoupení do funkce knihovníka pravidelně informoval Kinského o práci knihovny a Kinský zřejmě využíval svých styků, aby knihovně pomáhal.

Dne 9. května 1787⁵³⁾ žádá Kinský Ungara, aby mu zaslal návrh na skříně pro uložení mincí z mincovního kabinetu, který byl součástí knihovny. Zároveň ho prosí o sdělení, jak jsou zpracovány knihy zrušených klášterů, zda jsou pořizeny soupisy či jiné pomůcky, aby mohly být knihy snadno vyhledány. A v září téhož roku⁵⁴⁾ vrací Kinský Ungarovi účty knihovny, aby mohly být uloženy v jejím archivu. I v následujícím roce styky Ungara s Kinským pokračují. Dne 1. prosince 1788⁵⁵⁾ posílá Ungar Kinskému vyúčtování knihovny za rok 1787 a 6 aukčních katalogů a sděluje mu, že knihovna dostala přidělen jako depozitář kostel Matky Boží, kde bude uložena část knih z knihoven zrušených klášterů.⁵⁶⁾

Další Kinského zájem o knihovnu, o její rozvoj, financování, růst a využívání bohužel pro nedostatek pramenů již sledovat nemůžeme, můžeme však stručně zhodnotit Kinského podíl na historii knihovny. Dobře postavený odrazový můstek, který Kinský vybudoval, pomohl knihovně dosahovat úspěchů v pozdějších letech a z jeho velkého a trvalého zájmu o knihovnu můžeme usoudit, že jako blízký spolupracovník císaře a členů císařské rodiny⁵⁷⁾ věnoval knihovně stále svůj zájem i přízeň a snažil se knihovně podle svých sil a možností vždy přispět svou podporou.

Poznámky:

- 1) Vedle Ignáce Borna byl v roce 1775 iniciátorem založení Soukromé učené společnosti v Praze, z níž v roce 1784 vznikla Česká společnost nauk a 1790 Královská česká společnost nauk.
- 2) Od 12. června 1778 byl jmenován ředitelem vojenské akademie v Novém Městě u Vídne a od roku 1785 vrchním ředitelem.
- 3) Nedatovaný koncept uložen v Archivu Národní knihovny (dále ANK), fond Kinský.
- 4) Tamtéž.
- 5) Exjezuitský fond vznikl po zrušení jezuitského řádu z jezuitského pozemkového i peněžního majetku a z výnosů a z úroků z kapitálu se vyplácely např. platy mnichům, poplatky duchovním za sloužení mší, na něž byly věnovány peněžní částky jako nadace aj.
- 6) Nóta Kinského studijní dvorské komisi a nedatovaný koncept v této záležitosti uloženy v ANK, Kinský.
- 7) Kinského návrh byl podán zřejmě koncem roku 1776 nebo začátkem ledna 1777, neboť 25. ledna 1777

- nařizuje dvorská kancelář purkrabímu, aby na návrh hraběte Kinského byla zřízena v Praze posluchárna pro fyziku, v níž by se mohly umístit i modely. ANK, Kinský.
- 8) Tamtéž.
 - 9) Dopis profesora ing. Františka Leonarda Hergeta Kinskému z 26. července 1777, tamtéž.
 - 10) Originál Věžníkovy dopisu z 3. dubna 1779 je uložen v ANK, Kinský.
 - 11) Dne 6. prosince 1774 byl schválen školní řád pro normální, hlavní a obecné školy i v českých zemích, který zaváděl povinnou školní docházku pro děti od šesti do dvanácti let.
 - 12) Opis nóty Kinského studijní komisi ze 17. prosince 1775 je uložen v ANK, Kinský.
 - 13) Koncept obsáhlého dvanáctistránkového návrhu na výběr uchazečů a jejich vzdělávání uložen v ANK, Kinský, sv. Návrhy, list 1-6.
 - 14) Archiv NK, Kinský, Osobní.
 - 15) Koncept návrhu na řešení otázky žebráků, nezaměstnaných a pobudů v Praze nazvaný „Vorstellung wegen Abhulfe der Prager Bettler und Vagabunden nebst einen Vorslag zu Unterbringung der wahren Armen” viz ANK, Kinský, sv. Návrhy, list 13-20.
 - 16) Viz plány a mapy ve fondech Sběrka map a plánů a Sběrka montánních map a plánů a písemný materiál ve fondech Prezidium Českého gubernia a České gubernium, příslušné signatury v odděleních Camerale a Comerciale uložených ve Státním ústředním archivu v Praze.
 - 17) Rozhodnutím Marie Terezie z 1. června 1771 byla provedena všeobecná jednotná úprava urbaniálních povinností. Vláda navrhovala třídní robotní povinnost. Vrchnosti žádaly šest až sedm dní roboty. Spor řešila urbaniální komise ustavená 10. října 1771. Jednání se však protahovala a teprve 13. srpna 1775 vydala Marie Terezie pro Čechy robotní patent. Upravoval nejnižší robotní povinnost na 13 dní pěších ročně a maximální na 3 dny v týdnu s jedním až třemi kusy tažného dobytka, což na mnoha panstvích znamenalo velmi značný úbytek pracovních sil.
 - 18) Viz ANK, Kinský, cit. Návrhy.
 - 19) Viz nedatovaný koncept návrhu Kinského Marii Terezii; ANK, Kinský.
 - 20) Jezuitský řád byl zrušen bulou papeže Klimenta XIV. z 21. července 1773.
 - 21) 17. května 1776 oznamuje dvorská kancelář studijní komisi, že 3. května bylo nařízeno, aby knihovny klášterů, rezidencí a profesních domů zrušeného jezuitského řádu „byly odvezeny do Prahy a spojeny s univerzitní knihovnou” v Klementinu. Viz ANK, Kinský, seš. Originálů a opisů, č. 16.
 - 22) Viz opis dopisu guberniu z 25. ledna 1777, který je uložen v ANK, Kinský, Kopiář, s. 5-8.
 - 23) Tamtéž, s. 1-4.
 - 24) Viz zápis o rozdělení prostor v Klementinu ze 17. března 1777 „návrh na přidělení místností pro knihovnu”, které shledal ředitel za vyhovující („welche von sämtl. Herr Director vor gut befunden werden”).
 - 25) Podrobněji o jednotlivých jezuitských knihovnách viz Z. Tobolka Národní a univerzitní knihovna v Praze. Její vznik a vývoj. Praha 1959, s. 69-107.
 - 26) Viz spisy z 18. ledna a 6. února 1777 zapsané v kopiáři, ANK, Kinský, Knihy.
 - 27) Spis z 3. května 1777, tamtéž.
 - 28) Spisy z 30. května 1777, tamtéž.
 - 29) Spisy ze 13. a 16. června 1777, tamtéž.
 - 30) Dekret z 2. června 1777 a nařízení komisařům z téhož dne jsou dochovány v kopiáři, tamtéž.
 - 31) Např. dopis Kinského purkrabímu Fürstenbergovi z 26. března 1777, tamtéž.
 - 32) Opis dopisu viz ANK, Kinský, kopiář, č. 35.
 - 33) Tamtéž, č. 9.
 - 34) Tamtéž, č. 36.
 - 35) Tamtéž, č. 41.
 - 36) Nóta knížete Fürstenberga z 22. května 1777, tamtéž, č. 17.
 - 37) Nóta o převedení kapitálu 1000 zl z klatovské knihovny byla zaslána do válečné kanceláře a ta vyrozuměla Kinského 8. srpna 1777.
 - 38) Originál Fürstenbergova dopisu Kinskému z 18. září 1777 je uložen v ANK, Kinský, Knihovna.
 - 39) Originál výtahu z vyúčtování knihovny od dubna do konce srpna 1777 uložen v ANK, Kinský, Účetní záležitosti.
 - 40) Kinského nedatovaný koncept uložen v ANK, Kinský, Osobní.
 - 41) Koncept dopisu z 11. listopadu 1777, uložen tamtéž.
 - 42) Rakousko usilovalo o získání Bavorska. Když vymřela bavorská větev Wittelsbachů, vystoupilo Rakousko v roce 1778 s požadavkem vyměnit Bavorsko za Nizozemí. Proti tomuto plánu se postavilo Prusko a Sasko a pruské vojsko vpadlo do Čech. Ani ne za rok skončila „bramborová válka” bez významnějších srážek těšínským mírem 13. května 1779. Rakousko získalo z bavorského dědictví jen nepatrnou Innskou čtvrt’ a významnou měrou se zmenšila prestiž Rakouska v říši. Po skončení války bylo rozhodnuto vybudovat proti Prusku pevnosti v Terezíně a v Ples (pozdější Josefov).
 - 43) Žádost uložena v ANK, Kinský, Osobní.
 - 44) Rozpočet knihovny je jako součást rozpočtu univerzity přiložen k dopisu Věžníka Kinskému ze 3. dubna 1779. Je uložen v ANK, Kinský, Spisy.
 - 45) Oznámení o otevření čítárny pro veřejnost vyšlo 30. října 1777 tiskem a sdělovalo se v něm, že bude otevřena ve stejnou dobu jako Karolinská, totiž v pondělí, ve středu, v pátek a v sobotu od 10 do 12 hod. dopoledne a od 15 do 16 hod. odpoledne. Univerzitní profesori a lektori mohli navštěvovat knihovnu dopoledne i v úterý a ve čtvrtek.
 - 46) Viz výtah z protokolu vídeňské studijní komise ze 7. listopadu 1780. V protokolu se též uvádí, že nadále nebude vrchní dohled na knihovnu vykonávat vídeňská studijní komise, ale že je svěřen studijní komisi u českého gubernia v Praze. ANK, Kinský, Spisy.
 - 47) Tamtéž.

- 48) Viz nedatovaný koncept Kinského dopisu, který je uložen v ANK, Kinský, Spisy, Osobní.
- 49) Josef Valentin Zlobický (14. února 1741-14. března 1810), národní buditel, sbíral staré české rukopisy, listiny, obrazy a jiné památky. Zasloužil se o založení českého divadla Boudy, překládal do češtiny, zejména soudní řády. Byl prvním profesorem češtiny na vídeňské vojenské akademii.
- 50) Viz nedatovaný koncept dopisu uloženého v ANK, Kinský, Spisy, Osobní.
- 51) Spis uložen v ANK, Kinský, Spisy, Knihovna.
- 52) Tamtéž.
- 53) Dopis Kinského uložen ANK 1780-1918, Spisy, Ungar.
- 54) Dne 22. září 1787, uložen tamtéž.
- 55) Tamtéž.
- 56) Jde o kláštery zrušené v roce 1782 a následujících letech.
- 57) V roce 1781 doprovázel císaře Josefa II. do Itálie a v roce 1788 provázal arcivévodu Františka do války s Turky.

Poznámka redakce:

V příspěvku je použita reprodukce olejomalby J. Kreutzingera z r. 1787, která je v současnosti umístěna v před-sáli Barokního sálu Klementina.